

Пролетарі всіх країн, єднайтеся!

Одеського університету
Ім. І. І. Мечникова

За наукові кадри

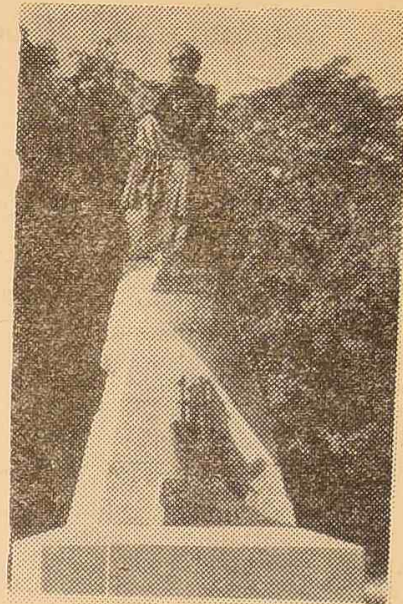
ОРГАН ПАРТКОМУ, РЕКТОРАТУ, ПРОФКОМІВ ТА КОМІТЕТУ ЛКСМУ ОДЕСЬКОГО ОРДЕНА
ТРУДОВОГО ЧЕРВОНОГО ПРАПОРА ДЕРЖАВНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ І. І. МЕЧНИКОВА.

Видається з 1933 р.

№ 31 (1764)

13 ЖОВТНЯ 1989 РОКУ.

Ціна 2 коп.

Матеріали до 175-річчя з
дня народження М. Ю. Лер-
монтова читайте на 3-й стор.

ДЕ Ж ВИХІД?

(ВІЛЬНІ РОЗДУМИ
НА ОСІННЮ ТЕМУ)

От і завершилась колгоспна епопея-89, отже ма-
буть, можна підбити певні її
підсумки.

Протягом багатьох років сту-
денти, відпочивши та засмаг-
нувши на канікулах, їдуть по
колгоспах допомагати країні
збирати врожай. Зрозуміло,
осінь — пора гаряча, робочих
рук полям бракує, тож де їх
узяти, як не по вузах...

Цей рік не став винятком з
традиції, що склалася вже від-
давна. Але тепер у колгоспні
студентські справи теж вдер-
ся свіжий вітер змін: у колгосп
поїхали лише «добровольці».
Оті самі, що не могли дож-
датися, аби кинутись на допо-
мгу колгоспникам, позакидавши
підручники.

«Добровольці» Одеського
держуніверситету працювали в
5-ти господарствах області. Ми
побували у двох з цих гос-
подарств.

Силами чотирьох факультетів
(хімічного, біологічного, фі-
лологічного й механіко-мате-

матичного) і велась робота в
радгоспі «Троїцькому» Біляїв-
ського району. Згідно з тип-
овим для всіх вузів договором,
університет надіслав сюди 450
чоловік, з яких на місце при-
було близько 300. Та річ не в
цьому: зрештою, колгосп —
справа добровільна. Річ у тім,
що майже за всіма пунктами
договорів не виконували обидві
сторони.

Що це означало «в натурі»?
Несвоєчасне подання транс-
порту, щоб вивезти студентів
на поля, невчасне підвезення
їжі до місця роботи. Нерідко
керівництво радгоспу не знало,
куди послати працювати сту-
дентів, часто годували неякіс-
ною їжею. Студенти на все це
відповідали — то з поля йшли
передчасно, то на роботу ви-
ходили не всі. Керівництво
студентів, що складалося з ви-
кладачів факультетів, не вмі-
ло чітко організувати роботу —
як у полі, так і на території
табору. Самі ж студенти (бор-
ці за самоврядування!) навіть
не думали цього робити. Мало
не щодня навколо медпункту

збиралася пристойна черга
«хворих», щоб роздобути собі
довідку хоч на триденний від-
починок у місті. Справді ж бо,
навіщо було їхати відпочива-
ти до колгоспу, якщо в місті
це можна зробити простіше і
приємніше.

І все ж ми пишемо не для
з'ясування прізвищ та пока-
рання винних, а для того, щоб
нарешті хоч хто-небудь чесно
замислився над тим, навіщо
студентові колгоспні роботи.

Зовсім інакше йшли справи
в колгоспі «Прогрес» Ізмаїль-
ського району, де працював
історичний факультет.

Ось уже третій рік його
студенти самі вкладають до-
вір із цим господарством, і в
ньому чітко зумовлюють не
лише норми, ціни, житло і хар-
чування, а й премії, вирахуван-
ня, умови та організацію робіт,
а також передбачають випад-
ки, за яких договір можна роз-
ірвати. Ідуть до колгоспу
справді ті люди, які хочуть там
попрацювати, ніхто нікого не
примушує і не умовляє. Хай
таких виjde не 300 чоловік і

навіть не 150, зате без діла
ніхто не сидітиме. Та й кері-
вництво сільгоспроботами ор-
ганізовує не деканат, а штаб за-
гону, що складається зі студен-
тів.

І колгосп задоволений, і сту-
денти їдуть додому не з поро-
жніми гаманцями.

Добре це чи погано, але
сільгоспроботи тривають май-
же півтора місяця. А, тимча-
сом, у місті більше половини
студентів чекають повернення
товаришів, щоб розпочати за-
няття. Таким чином, місяць з
гаком навчального часу змар-
новано. Через це на факульте-
тах розпочнуться запаморочли-
ві гонки. І так — до сесії. А
вона не за горами.

Як бачимо, традиція осінніх
робіт у колгоспах перекроєє
програми, за якими студенти
мають вчитися.

Хто ж дасть, нарешті, чітку
відповідь на запитання: чи тре-
ба залучати студентів до сіль-
госпробіт, хай навіть «добро-
вільно»? Де вихід з цього агро-
промислово-мінвузівського ла-
біринту?

М. ГЕРШТЕЙН,
І. СТУДЕННИКОВ,
студенти ІV курсу
істфаку.

ПЛЕНУМ

ЦЕНТРАЛЬНОГО

РАЙКОМУ КПУ

11 жовтня ц. р. відбувся
пленум Центрального райко-
му Компартії України з
порядком денним: вибори
першого секретаря райкому
партії. Така необхідність ви-
никла у зв'язку з обран-
ням першого секретаря Цен-
трального райкому партії
Л. С. Михайленко заступни-
ком голови облвиконкому.

За підсумком таємного го-
лосування незначною біль-
шістю голосів першим секре-
тарем було обрано т. Зозулю
О. А. В роботі пленуму взя-
ли участь перший секретар
Одеського обкому Компартії
України т. Крючков Г. К. і
перший секретар миському
партії т. Хмельнюк В. Я.

мова дружби

Багато винахідливості докладає викладач
кафедри РКІ, шукаючи найефективніших
методів навчання російської мови студен-
тів-іноземців. І треба бачити, як сяють об-
личчя її вихованців, коли їм вдається ви-
словити якусь непросту думку — добірною
російською мовою.
Нелегке мистецтво викладання. Тож

можна зрозуміти, чого варте вдале заня-
ття в аудиторії, де збираються діти різних
народів: з Мексики, Сирії, Афганістану, Ко-
лумбії, Ефіопії, Непалу, Єгипту тощо.

На фоту В. Пашука: 1. Урок веде викла-
дач російської мови Людмила Никфорів-
на Дідик; 2. Рохіні Шрестха (Непал) рете-

льно виводить на дошці любе серцеві чес-
ної людини слово «Мир»; 3. Із захоплен-
ням вчать російської мови Едгар Сауседо
Касас (Мексика) і Леонардо Суніга (Ко-
лумбія); 4. Для Хабібули Мухзамадула (Аф-
ганістан) і Карлоса Ефрасера (Колумбія)
російська мова — мова міжнародного спіл-
кування.

«ПРИЗАБУТІ» ПИТАННЯ,

АБО ПРО НАШУ ПРОФСПІЛКОВУ АКТИВНІСТЬ

У ПРОФСПІЛКОВИЙ ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ РЕКТОРАТУ, ЯКА НАЛІЧУЄ 99 ЧЛЕНІВ, ВІДБУЛИСЯ ЗВІТНО-ВИБОРЧІ ЗБОРИ. ПІДСУМКИ РОБОТИ ПРОФБЮРО ЗА ЗВІТНИЙ ПЕРІОД ПІДБИЛА ЙОГО ГОЛОВА Л. К. МАЛИГІНА. ПРО ЩО БУЛА ДОПОВІДЬ?

Дамо спокій набридлому і нікому не потрібному стереотипові з приводу того, що «діяльність нашої профспілкової організації була спрямована на виконання планових завдань четвертого року дванадцятип'ятирічки і соціалістичних зобов'язань». Навряд чи цей «афоризм» привернув чинсь увагу в залі: під час виступу Л. К. Малигіної профспілкові маси з присмістю обговорювали події дня місцевого значення.

Навмисне пропускаю її правильні слова про складність перебудовних процесів у країні та історичну місію робітничого класу. Почну з істотного: «Сьогодні, — сказала доповідач, — правомірно спитати: що ж змінилося в практичній роботі нашої профспілкової організації, якою мірою всі зміни відповідають тим вимогам у нашому суспільстві, що здійснюються згідно з рішеннями XXVII з'їзду КПРС?».

Якщо вірити словам голови профбюро, то перед колективом ректорату головним завданням було підвищення ефективності наукових розробок, поліпшення якості підготовлюваної документації, розширення співробітництва з академічними установами і безпосередньо з виробництвом.

Я настроююся на цікаву розповідь про членів профспілки, які виступили з конкретними ініціативами, спрямованими на вдосконалення системи управління університетом, на «підвищення ефективності наукових розробок» тощо. Та ось дослівно, що було сказано про виконання «Основних завдань»: своє завдання профбюро і профактив бачать у тому, щоб якнайчастіше бувати серед людей...

Далі присутні почули про те, що профбюро працювало за планом, затвердженим на своєму ж таки засіданні, про склад шести комісій, про те, що «профбюро розв'язує питання не у вузькому колі, а з належною гласністю». «Заходами охоплено буквально всіх членів профспілки».

Була й конструктивна критика. З'ясувалося, що така добра справа, як одержання продпайків для працівників ректорату припинилася, бо тов. Криштальова «не може займатися сама таким трудомістким навантаженням, а допомагати члени профспілки і житлово-побутова комісія не хочуть. Якими ж заходами було охоплено «буквально» всіх членів профспілки», я так і не зміг зрозуміти з доповіді.

Профбюро, сказала Людмила Карпівна, звертало увагу на піднесення рівня дисципліни кожного члена трудового колективу, але, на жаль, «цього року ми не заслуховували звітів керівників відділів про трудову дисципліну». Профгрупорги і профактив, за словами доповідача, протягом звітного періоду мали недостатній вплив на результативність роботи трудового колективу. Іншими словами, якщо до всього сказаного в доповіді підійти «за великим рахунком», то виявиться, що єдиною конкретною роботою, яку виконало профбюро, був розподіл коштів на матеріальну допомогу тим, хто її потребував.

Після доповіді, як заведено, розпочались дебати. Ось що сказали у своїх виступах рядові й не рядові члени профспілки.

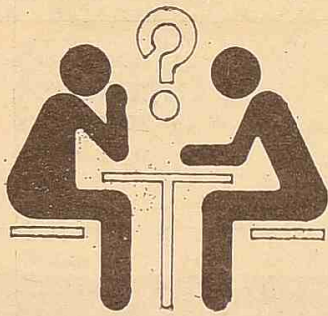
П. В. Тимофеев. У мене складається враження, що сумлінно ставилися до своїх обов'язків голова профбюро Л. К. Малигіна і члени профбюро К. Д. Новікова і Криштальова. А де ж були інші товариші, що входили до складу профбюро? Чи з достатньою наполегливістю поставилася профспілка до таких серйозних заходів, як вивільнення персоналу у зв'язку з реорганізацією НДЧ? Вважаю, що питання скорочення розв'язувались без належного огляду на думки рядових членів профспілки і всього трудового колективу. Розмови про демократію, про роль трудового колективу у нас залишаються на рівні розмов.

Мені здається необхідним, щоб адміністрація університету знайшла-таки кошти для компенсації втрат в окладах на весь період перепідготовки переміщених за посадами працівників.

А взагалі, треба продумати систему забезпечення гарантій справжньої участі членів нашого трудового колективу в розв'язанні всіх питань життя і діяльності університету, в тому числі й проведення таких заходів, як атестація працівників.

Вважаю також, що члени профспілки повинні активно включитися у політичну кампанію щодо підготовки та проведення виборів до місцевих Рад і Верховної Ради республіки.

Ю. О. Бороздін у своєму виступі порушив дуже актуальну проблему розширення економічних можливостей університету шляхом наукових інтеграцій і співробітництва, охоплюючи зарубіжних партнерів. Для цього потрібне нове наукове й економічне мислення, ділові зу-

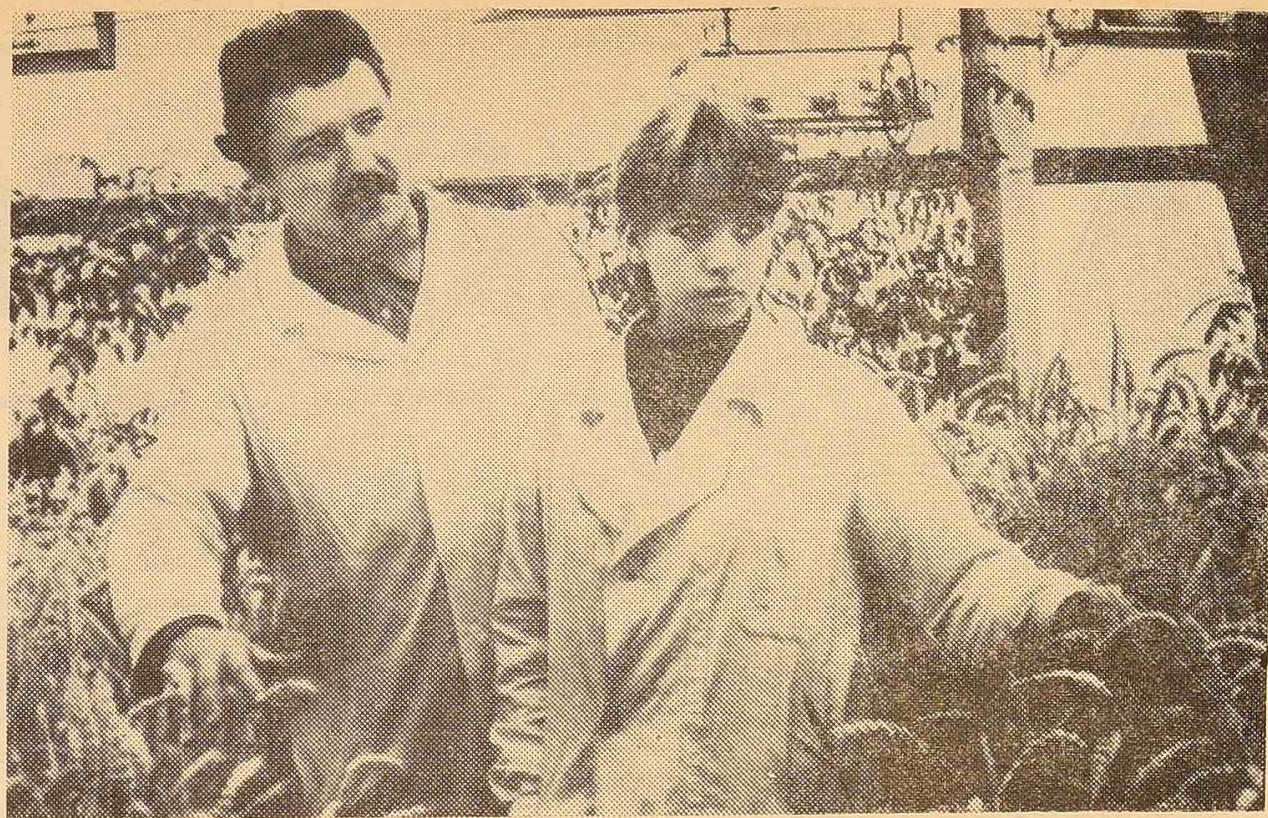

силля, оперативність у функціонуванні відповідних служб університету.

Л. І. Аліфанова висловила думку, що сьогодні, у зв'язку з ускладненням проблем та підходів до їх розв'язання, профспілковій організації, недоцільно братися до всього — треба виділити для себе головне. І особливо важливо, уникаючи дріб'язкової опіки, брати до уваги специфіку колективу — в ньому переважно працюють жінки. Тому в центрі повинні стояти проблеми побуту. В доповіді відзначалося, що житлово-побутова комісія організувала рейди-перевірки пунктів громадського харчування. Але дугтя від цих перевірок: як нічого не було в нашому буфеті, так і нема. Не можна ж без кінця харчуватися лише всухом'ятку. Але про це ніхто чомусь не хоче думати.

В. С. Цисельський відзначив у своєму виступі, що в адміністративному корпусі мало хто відчував діяльність профбюро, нема інформації про рішення, що він їх ухвалює, в тім числі й про те, кому саме подавали матеріальну допомогу. І в цьому питанні повинна бути гласність. Особливо негаразд у ректораті з трудовою дисципліною, але конкретних заходів цього плану не вжито.

Л. Х. Калуст'ян критикував невідповідний стиль у роботі окремих служб ректорату, недисциплінованість та безвідповідальність, що їх дехто допускає, нечіткість у

Підвищення продуктивності в сільськогосподарському виробництві — одне з найважливіших завдань, що стоять перед вченими. В його розв'язанні беруть участь і випускники університету, хоч, здавалося б, наш вуз далекий від аграрної проблематики.

Випускниця біологічного факультету Наталя Золотова — аспірантка селекційно-генетичного інституту. Разом з кандидатом біологічних наук Олександром Вороніним Наталя працює над виведенням нових сортів пшениці.

На фото В. Пашука: Н. Золотова, і О. Воронін в оранжереї селекційного інституту.

роботі, неповажне ставлення до відвідувачів.

Особливі претензії висловив промовець до роботи колективу канцелярії.

Далі голова профкому працівників повідомив, що профком подав адміністрації університету пропозицію про створення соціального фонду для матеріального заохочення працівників, які йдуть на пенсію, для доплат матерям багатодітних сімей, прибавок до пенсій, що сягають 70 крб. Але ці кошти можна роздобути лише через НДЧ, шляхом підвищення ефективності наукових розробок.

Л. А. Озернюк спинилася на питаннях трудової дисципліни, відзначивши неприпустимість формального розв'язання проблем цього плану. Вимогливість, за її словами, повинна поєднуватися з повагою у ставленні до людей, і начальник відділу кадрів не повинен виступати в ролі наглядача. Для контролю за виконанням рішень адміністрації існує спеціальна комісія і головна група народного контролю.

Отже, підіємо підсумки. З почутого в доповіді, звичайно ж, ніхто не скаже, які зміни сталися останнім часом у профорганізації. Але найлегше звинуватити голову профбюро та актив у слабкій роботі, у невмінні бачити в ній головне, дати завдання всім і кожному, добитися стопроцентного виконання всіх рішень. Очевидно, сьогодні варто визначитися у головному: працювати як колись, озирваючись на рутинні традиції та бюрократичні настанови, вже не можна. Це — перше.

Друге — прогалини в роботі профбюро треба занести й на баланс профкому. Бож у чому тоді полягає практичне керівництво низовими профорганізаціями? Не в тому ж, щоб на звітновибірчих зборах вустами голови профкому констатувати, що в доповіді було випущено з уваги істотні питання.

І, нарешті, про партійне керівництво профспілками. Навряд чи можна обмежитися тим, що в роботі профбюро допомагав член партбюро ректорату. Не було живого зв'язку між двома виборними органами, не було справжньої опори на трудовий колектив. Тож зовсім не випадковими є сьогодні нарікання, висловлені на адресу членів партії ректорату: саме вони в найскладніший час, коли розв'язувались питання скорочення персоналу, виявили безпринципність. І про це треба сказати відверто і недвозначно.

М. ЩЕРБАНЬ.

ЯКИМ МАЄ БУТИ СТУДЕНТСЬКИЙ КООПЕРАТИВ?

Перед усім, студентським. Спрямованим на реальну матеріальну допомогу саме студентам. Кооператив може і повинен охоплювати всі сфери студентського життя: навчальне наукове, виробниче і, певна річ, дозвілля. Так і побудовано діяльність недавно створеного науково-сервісного студентського товариства «Ікар» ОДУ.

Основне завдання студентського кооперативу «Ікар» — об'єднання зусиль студентів, викладачів, наукових працівників університету для поліпшення матеріального забезпечення і матеріальної бази навчання.

Науково-сервісне товариство «Ікар» працює в тісній співдружності з університетом, товариством «Знання», всіма зацікавленими. Членом його може стати будь-хто зі студентів чи наукових працівників, які матимуть бажання і здібності до участі у здійсненні завдань кооперативу. В роботі «Ікара» можуть брати участь особи, які працюють на державному, кооперативному чи громадському підприємстві у вільний від основної роботи час.

Конкретну особу вважають дійсним членом науково-сервісного товариства з моменту рішення загальних зборів, які розглядали заяву про вступ.

Зараз «Ікар» має 5 госпрозрахункових відділів: «Файноптика», консультативний пункт, «Студентська біржа», «Інформатика — АТА», «Фотороботи». Кожен відділ працює на підставі, фонд заробітної плати становить близько 40—80 процентів від госпрозрахункового прибутку протягом першого—третього років роботи і 40—60 процентів — після четвертого року роботи. Створюються відділи з умовними назвами «Юрист», «Перекладач», «Лекторська група», «Репетиторська група», акціонерно-кооперативна група «Практична астрономія». Якщо ви маєте якісь ділові пропозиції або хочете запропонувати «Ікарові» свій план роботи, ми завжди готові вислухати ваші пропозиції. Наш телефон: 22-03-96. Дзвоніть у вівторок і четвер з 17.00 до 19.00. У ці самі дні в канцелярії Астрономічної обсерваторії ОДУ приймає голова «Ікара» І. Матвеев. Наша поштова адреса: 270114, м. Одеса, а/я 140, науково-сервісне студентське товариство «Ікар».

Спинимось докладніше на роботі студентської біржі. На студентську стипендію, як відомо, прожити нелегко. Добре, коли є забезпечені батьки, які можуть тобі допомогти. А якщо ні, тоді на допомогу приїде студентський кооператив «Ікар». Заповнивши його анкету і переказавши поштою 50 копійок на рахунок 4461159 Жовтневого відділу Житлосоцбанку СРСР м. Одеси (поштовий індекс: 270012), ви станете клієнтом студентської біржі. І наші працівники докладуть максимум зусиль, щоб допомогти вам вигідніше використати ваші вміння і здібності протягом усього навчального року. Після того, як буде знайдено роботу, складається договір. Клієнтам подають юридичну допомогу під час вступу на роботу через студентську біржу, в суперечках за трудовим законодавством, які виникають у процесі роботи.

Студентська біржа працює в комітеті комсомолу фізичного факультету ОДУ за адресою: вул. Пастера, 42, другий поверх; їхати тролейбусом 2, трамваєм 2, 3, 12.

Стати абонентом студентської біржі: звертайтеся, студенти зробіть все» можна й заочно. Для цього треба переказати поштою 1 крб. на вказаний вище рахунок і переслати листа із запитом та квитанцією поштового переказу. Вам буде вислана анкета біржі. Заповнивши ці документи, ви станете клієнтом студентської біржі і вам повідомлять ваш особистий шифр. Коли знайдеться для вас робота, вам про це напишуть і укладуть з вами договір.

Щодо «Фоторобіт», то досвідчені майстри навчають студентів цієї справи.

Найближчим часом ініціативна група науково-сервісного студентського товариства проведе прес-конференцію, на якій про її роботу можна буде довідатися докладніше.

Про час і місце проведення прес-конференції буде повідомлено через «ЗНК».

І. МАТВЕЄВ,
голова товариства «Ікар».

КРАЙ ЛЕРМОНТОВСКИЙ

Хотя я судьбой на заре
моих дней,
о южные горы, отторгнут
от вас,
чтоб вечно их помнить,
там надо быть раз:
Как сладкую песню
отчизны моей,
Люблю я Кавказ.
М. Ю. Лермонтов.
В сознание миллионов людей

Пятигорск и его окрестности вошли как край лермонтовский.
Судьба рано свела поэта с Кавказом. «Синие горы Кавказа, приветствую вас! Вы взлелеяли детство мое; вы носили меня на своих одичалых хребтах, облаками меня одедали, вы к небу меня приучили, и я с той поры все мечтаю об вас да о небе» (1832 г.).

Полтора века отделяют нас от того времени, когда Лермонтов написал произведения, открывшие для миллионов читателей удивительную поэтическую страну в предгорьях Северного Кавказа. С тех пор, приезжая в этот край, все новые поколения почитателей с волнением ищут здесь духовной встречи с Лермонтовым.

Этим летом посчастливилось побывать здесь и мне. Бродил я по тем же тропам, смотрел на те же горные вершины, дышал тем же воздухом свободы...

«Вчера я приехал в Пятигорск, нанял квартиру на краю города, на самом высоком месте, у подошвы Машука: во время грозы облака будут спускаться до моей кровли», — записывает в своем дневнике Печорин.
«У меня здесь очень славная

квартира; из моего окна я вижу каждое утро всю цепь снеговых гор и Эльбрус», — пишет М. Ю. Лермонтов в 1837 году М. А. Лопухиной.

Местоположение этого маленького домика с тремя окнами М. Ю. Лермонтов зафиксировал с топографической точностью. Именно с этого места он мог наблюдать восход солнца над Машуком, а закат — над Бештау:

«Давным-давно, у чистых вод,
Где по кремням Подкумок
мчится,
Где за Машуком день встает,
А за крутым Бешту садится,
Близ рубежа чужой земли
Аулы мирные цвели...»

В соседнем доме (у Верзилиных) он был вызван на дуэль...

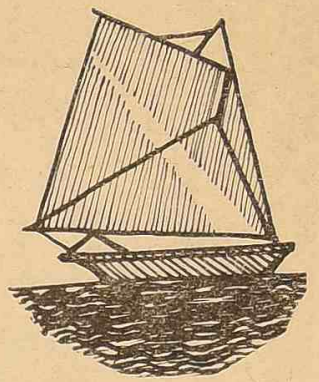
Гениальный поэт погиб молодым. Но живы ярчайшие поэтические строки, в которых он воспел этот удивительный край.

Если взобраться на Машук, то можно увидеть, как внизу «...пестреет чистенский, новенький городок; шумят целебные ключи, — а там, дальше, амфиатром громоздятся горы все синее и туманнее...»

А. НИКИШЕВ,
студент III курса
филфака.

ПАРУС

Белеет парус одинокий
В тумане моря голубом!..
Что ищет он в стране далекой?
Что кинул он в краю родном?..

Играют волны — ветер свищет,
И мачта гнется и скрипит...
Увы, — он счастья не ищет,
И не от счастья бежит!

Под ним струя светлей лазури,
Над ним луч солнца золотой...
А он, мятежный, просит бури,
Как будто в бурях есть покой!
1832

В честь русского поэта

Почтовое ведомство страны несколько раз издавало марки, посвященные М. Ю. Лермонтову. Первый выпуск был приурочен к 125-летию со дня рождения поэта. На трех миниатюрах воспроизведены портреты Михаила Юрьевича по живописным произведениям П. Заболотского, О. Кочетовой и К. Горбунова.

Спустя два года, в июле 1941 года, к 100-летию со дня смерти М. Ю. Лермонтова осуществлена эмиссия двух знаков почтовой оплаты по рисункам художника И. Тоидзе.

Одна из марок серии «Писатели нашей Родины», изданной в 1956—1957 годах, репродуцирует рисунок А. Клюдера: на марке Михаил Юрьевич изображен на фоне Дарьяльского ущелья.

Стопятидесятилетие со дня рождения М. Ю. Лермонтова в 1964 году ознаменовано тремя юбилейными знаками почтовой оплаты. На первой марке серии — Дом-музей в с. Лермонтово (бывшие Тарханы), вторая миниатюра создана по акварелям К. Горбунова, на ней Михаил Юрьевич изображен в мундире офицера Тенгинского

полка. Поэт, беседующий с В. Г. Белинским, воспроизведен на заключительной марке эмиссии.

В день юбилея 15 октября 1964 года на почтамтах Москвы, Ленинграда, Пензы, а также в почтовых отделениях Пятигорска и с. Лермонтово Пензенской области производилось гашение корреспонденции одним из специальных почтовых штемпелей. На оттиске — раскрытая книга, текст «150 лет со дня рождения М. Ю. Лермонтова», соответствующая дата и место гашения.

К 175-летию со дня рождения поэта также будет изготовлен штемпель специального гашения.

Не исключается возможность издания почтовой марки к юбилею поэта, хотя в «Плане издания почтовых марок на 1989 год» такая миниатюра не значится. Но в «Плане...» не было и марки в честь 175-летия со дня рождения Т. Г. Шевченко, однако к юбилею Великого Кюбзаря такая марка была выпущена.

И. СИЛЬНИЦКИЙ,
член Всесоюзного
общества филателистов.

ВЫСТАВКА

В читальном зале библиотеки Инженерно-строительного института Одесским клубом любителей экслибриса организована выставка книжного знака, посвященная 175-ой годовщине со дня рождения М. Ю. Лермонтова. Многие книголюбцы нашей страны в знак глубокого уважения к па-

мяти поэта украшают свои книжные собрания экслибрисами с его портретными изображениями.

Среди экслибрисов, экспонируемых на выставке, работа графика В. Ю. Розенталя (г. Киев).

М. ДЕНИСОВ.

литературная мистификация

Как-то на лавочке у фонтана в одесском Пале-Рояле один старый краевед уверял меня в том, что именно это самое место любила посещать знаменитая Оммер де Гелль, любовница Лермонтова. При всем уважении к почтенному старожилу, я вынужден был в нравоучительном тоне заметить, что мнимая история французской авантюристки, занимавшейся в российском Причерноморье шпионажем, развратом и еще бог знает чем, обольстившей нашего великого поэта — одна из самых значительных литературных мистификаций. Автор «Писем и записок» Оммер де Гелль, как известно, — Павел Петрович Вяземский. Помнится, я особенно подчеркивал то обстоятельство, что в Остафьевском архиве семьи Вяземских были обнаружены черновики «Писем и записок», позволяющие проследить всю технологию изготовления подделки.

Мой собеседник поощрительно кивал головой в продолжение этого убедительного монолога, но потом невозмутимо пожал плечами: «Молодой человек, я не знаю наверняка, была ли Адель приятельницей Михаила Юрьевича. Если нет, то оба много потеряли. Но то, что она была на самом деле — это точно».

Разумеется, он оказался прав, но я уже не имел возможности поведать ему, что разделяя его сожаление о несостоявшемся знакомстве Лермонтова с реальной Аделью Оммер де Гелль. Право слово, она была достойна этого знакомства. Почему и хочу напомнить читателю о той, чей чистый облик волею или неволею скомпрометировал П. П. Вяземский.

Павел Петрович, понятно, стремился придать «Запискам» большую достоверность. И это было ему по силам уже хотя бы потому, что он вели-

колепно знал «театр действий» — Причерноморье, где и сам бывал неоднократно, о котором немало интересной информации получил и от родителей. Но и этого показалось ему недостаточно: он поднял всю имеющуюся специальную литературу, в первую очередь — записки и сообщения путешественников, посетивших этот регион в 30—40 гг. XIX столетия (А. Демидова, И. Коля, Ю. Кра-

За открытие железорудного месторождения на Днепре К. Оммер был награжден российским орденом. Св. Владимира (1839 г.). Тогда-то он и присоединил к своей фамилии вторую — де Гелль, фамилию матери. Это обстоятельство укрывалось от Вяземского и способствовало его «изобличению»: в «Письмах и записках» фальшивой Адель полное имя Оммер де Гелль в отношении Ксавье упоминается еще в начале 30-х гг.

Героиней «записок» Вяземского сделалась жена Ксавье

мненных Одесской, Николаевской, Херсонской, Крымской областей, о Кавказе, — по жанру весьма далек от приключенческого романа. Если иметь в виду, что в те годы зачитывались безупречными с точки зрения морали вальтер-скоттовскими творениями П. П. Вяземский вроде бы неосмотрительно перенес современные ему литературные приемы и традиции почти на полвека в прошлое. Но это лишь кажущаяся неосмотрительность, ведь публиковались как бы интимные дневники и частная переписка,

чательное во всей этой истории заключается в том, что о подлинных записках де Гелль у нас мало кто знает, на русский язык они никогда (даже фрагментарно) не переводились. По сей день не реабилитирована в глазах наших современников ни книга, ни сама Адель. А сколько прелестных строк вышло из-под легкого ее пера. Ну, вот хотя бы «Одесские картины».

Вот, например, бесценная для пушкинистов выдержка о Е. К. Воронцовой: «Ни одна женщина в Одессе не могла соперничать с графиней во вкусе и кокетстве. Любезная, грациозная, обаятельная, она, не смотря на возраст, который иными женщинами воспринимается как фатальный, умела сохранить обольстительный нрав молодой красавицы».

«Портрет» одесского общества: «Это общество состоит из такого количества гетерогенных элементов, что оно абсолютно лишено характерной физиономии: французы, немцы, русские, англичане, греки, итальянцы — все привносят в этот облик свои воззрения, привычки, язык, интересы, предрассудки».

Свойственный Адели мягкий юмор заставляет ее по своему рассказать о предмете гордости одесситов — только что построенной бульварной (ныне Потемкинской) лестнице. «Это сооружение — фантазия сколь разорительная, столь и бесполезная, — иронизирует она, — уже поглотило огромные средства и обойдется примерно в миллион».

Как бы подводя итог своим одесским наблюдениям, Адель Оммер де Гелль не без ухмылки пишет: «Очевидно, что Одесса является городом развлечений и роскоши. Так говорят, в этом городе женщины разоряют своих мужей кокетством и чрезмерной любовью к дорогим побрякушкам».

Олег ГУБАРЬ,

Оммер де Гелль: ПОДЛИННАЯ И МНИМАЯ

шевского и др.).

Все бы хорошо, да не хватало, так сказать, живого человека, реального исторического лица, которое предстояло «запаковать» в собранную красочную, пряную, экзотическую информацию. Тут-то Петру Петровичу сильно повезло. К нему в руки попал трехтомник супругов Ксавье и Адели Оммер де Гелль, изданный в Париже в 1843—1845 гг. и повествующий об их естественно-научной экспедиции по Южной России в конце 30-х гг.

Ксавье Оммер (род. в 1812 г.) — уроженец Эльзаса, выпускник горного училища. Его поездка по Причерноморью действительно как-то связана с экспедицией ученого-мецената Анатолия Демидова. Эта сюжетная линия потом усердно эксплуатировалась П. П. Вяземским, поскольку опиралась на еще один параллельный первоисточник — труды демидовской экспедиции.

Оммера — Адель. Девичья ее фамилия — Эрио, происходит она из семьи небогатого офицера. Практически ничего не зная о ее юности, мы, тем не менее, можем быть уверены в том, что она получила превосходное образование — владела несколькими языками, хорошо знала историю и литературу, музыкальную грамоту. Умнейшая, энергичная, самоотверженная женщина, наделенная к тому же немалым писательским талантом, Адель стала верной спутницей и помощницей в кочевой жизни мужа, будущего лауреата Географического общества. Двенадцать лет продолжались их совместные странствия, в которых родился и «Причерноморский трехтомник». Причем Адель — автор двух из этих томов.

Труд этот — своеобразная энциклопедия, включающая разнообразные историко-географические, геологические, этнографические и прочие сведения о территории совре-

чем и оправдывалась их фри-вольность.

Остановив свой выбор на Адели как авторе-исполнителе будущей мистификации, Павел Петрович заподлицу целый мир трехтомника де Гелль, населенный реальными людьми, которых уже не было в живых к тому времени.

Манипуляции с реалиями трехтомника плодили чистых фантомов и мутантов — неких перерожденцев, синтезированных Павлом Петровичем из реальных исторических лиц. Конечно, в текстах настоящей Адели нет и быть не могло никаких упоминаний о Лермонтове, ибо де Гелль побывала на Кавказе еще до появления там поэта. Но что мешало Вяземскому вдохновенно безумствовать в своей алхимической лаборатории.

Как бы там ни было, а образ легендарной авантюристки совершенно затмил оригинал, с которого писался.

Самое, быть может, приме-

7 октября 1989 г. на 49-м году жизни трагически погиб заместитель директора учебно-научно-производственного центра при Одесском госуниверситете, начальник СКТБ «Контакт» кандидат технических наук О. П. КАНЧУКОВСКИЙ.

Олег Петрович окончил Одесский политехнический институт в 1964 году по специальности «Полупроводниковые материалы». С 1968 года трудовая деятельность О. П. Канчуковского связана с Одесским госуниверситетом. Он работал старшим инженером, заведующим ОНИЛ-1 (1969 г.), заведующим НИЛ-5 (1985 г.). С января 1989 г. — заместитель директора УНПЦ при ОГУ, начальник СКТБ «Контакт». Круг научных интересов

О. П. Канчуковского определялся изучением физико-химических свойств контактов металл-полупроводник, металл-металл и разработкой на их основе элементной базы микроэлектроники. В 1974 г. О. П. Канчуковский защитил кандидатскую диссертацию, подготовил докторскую диссертацию, он автор более 100 научных публикаций, 30-ти изобретений. Являлся активным участником многих всесоюзных и республиканских научных конференций. Участвовал в подготовке специалистов высшей квалификации, руководил курсовыми и дипломными работами студентов физического факультета. За успешную работу неоднократно поощрялся деканатом физического факультета, ректоратом ОГУ, Минвузом УССР. О. П. Кан-

чуковский являлся членом специализированного Совета по защите диссертаций в ОЭИС им. А. С. Попова, членом Научного Совета АН УССР по проблеме «Физика полупроводников», членом Координационного Совета совместной научной программы АН УССР и Минвуза УССР «Физические свойства новых полупроводниковых материалов».

Олега Петровича отличали высокая требовательность к себе, внимательность и корректность в отношениях с сотрудниками и товарищами по работе. Он пользовался заслуженным уважением сотрудников УНПЦ, физического факультета. Светлая память об Олеге Петровиче Канчуковском сохранится в наших сердцах.

Группа товарищей.

МЕМОРАНДУМ ХАЙНЦА КНАЙПА

Ректор Регенбургского университета поручил нашему собеседнику ускорить выполнение достигнутого соглашения, в частности, решение вопроса обмена студентами. До сих пор студенты этого университета стажировались в Москве. По мнению немецкой стороны, условия обучения в Одессе превосходят столичные.

Переговоры Хайнца Кнайпа с представителями администрации ОГУ прошли успешно: в июле следующего года группа советских студентов-германистов в составе 15 человек должна отправиться на четыре недели в Регенбург, а немецкие студенты-русисты — в Одессу. Этот обмен — на безвалютной основе.

Руководство немецкого университета предлагает также две стипендии для молодых преподавателей немецкого языка как иностранного. Этот спецкурс предполагает не столько изучение, сколько совершенствование знаний в области языкознания. (актуальные проблемы) и страноведения. Такие научные командировки могут быть связаны с подготовкой диссертаций.

— Не следует рассматривать такие поездки как коммерческие или экскурсионные, — подчеркнул Хайнц Кнайп, — это возможность

Тринадцать месяцев прошло со дня подписания соглашения о сотрудничестве между Одесским университетом и университетом г. Регенсбурга (ФРГ), которым предусматривается проведение совместных научных исследований, обмен преподавателями, научными сотрудниками, студентами. Гостившие тогда в Одессе президент Регенбургского университета профессор Ганс Бунгерт и вице-президент Эрвин Ведель побывали в горсовете и поднимали вопрос о возможности подписания соглашения о породнении Регенсбурга и Одессы. Как продвигается решение этого предложения, что конкретно сделано по реализации соглашения о сотрудничестве наших университетов? С этими вопросами мы обратились к официальному представителю Регенбургского университета доценту славянской филологии, директору Института языкознания ХАЙНЦУ КНАЙПУ.

совершенствования знаний и роста для молодых исследователей.

(Так ли трактуется этот аспект сотрудничества в ОГУ?)

Регенбургский университет в дальнейшем намерен осуществлять обмен и опытными преподавателями. До сих пор там работали лишь представители московских вузов. Намечен ряд других направлений дальнейшего сотрудничества.

Мы просим Хайнца Кнайпа поделиться своими соображениями по вопросу о возможном породнении наших городов.

— Дело в том, — говорит Хайнц, — что не все в ФРГ видят необходимость в таком договоре, если он не коснется кооперации в области производства, экономики и т. п. При этом приводятся убедительные примеры, когда подобные соглашения, договоры носят чисто формальный, официозный характер и лишены делового подхода.

Гость из ФРГ был принят председателем Одесского городского совета народных депутатов В. К. Симоненко, который высказал соображение о том, что участие представителя нашей мэрии в предстоящем визите делегации ОГУ в Регенбург благотворно сказалось бы на взаимоотношениях наших горо-

дов. Визит планируется на вторую половину ноября и будет приурочен к традиционному университетскому празднику: 24 ноября нынешний ректор Регенбургского университета «передает скипетр» вновь избранному президенту.

Хайнцу Кнайпу Одесса пришла по душе. На столе гостиничного номера лежали книги о нашем городе, местная газета с публикацией о Дерибасе.

Наш гость — обаятельный собеседник. Он — специалист в области польской и чешской литературы, великолепно владеет русским языком.

Хайнц с гордостью и со знанием дела рассказывал о Регенсбурге, основанном еще во времена Марка Аврелия. Здесь немало памятников архитектуры IX—XIII ст., среди которых — кирха св. Якоба. Она пострадала от пожара в XII веке. Тогда ее настоятель отправился в Киев, где получил в подарок от русских князей дорогие меха. Деньги, вырученные за них, пошли на восстановление храма.

История давняя, но тот факт, что регенсбуржцы вспоминают о ней, говорит о многом...

О. ГУБАРЬ.

НАША АЭРОБИКА—В США

По приглашению президента Федерации аэробики США мистера Ховарда Шварца сборная команда спортсменов из Советского Союза в составе 4-х человек совершила турне по Соединенным Штатам Америки. Трое спортсменов — представители Одессы. Среди них — студентка IV курса факультета РГФ, член команды по художественной гимнастике ОГУ Ирина Рогачева.

Поездка проходила с 22 июля по 5 августа 1989 г. За это время советские спортсмены посетили пять городов четырех штатов: Майами, Орландо (штат Флорида), Нешвил (штат Теннесси), Лос-Анжелос (штат

Калифорния), Нью-Йорк (штат Нью-Йорк). Спортсмены познакомились с новым для нас видом аэробики — соревновательной аэробикой. Соревнования по этому виду спорта регулярно проводятся в США уже 6 лет. Участвуют в них и женщины, и мужчины.

Советские спортсмены посетили чемпионат по аэробике штата Флорида, выступили с показательной программой. В Нешвиле наша команда приняла участие в работе Международной Аэробической Конвенции, на которой присутствовали более 40 тыс. спортсменов из разных стран мира. Вместе с чемпионами Америки по аэробике наши ребята вы-

ступили в заключительном концерте с программой, подготовленной в течение 4-х дней работы конвенции.

В Орландо и Лос-Анжелосе выступления советских спортсменов были показаны в телевизионных программах новостей. Подписано соглашение о вступлении Советского Союза в Международную Федерацию Аэробики. Наша страна стала 11-м членом федерации.

В Лос-Анжелосе советские спортсмены посетили один из самых феешенбельных спортивных клубов Америки, где взяли несколько уроков американской аэробики.

Спортклуб ОГУ.

Контакты установлены

Тринадцатого сентября кафедре педагогики госуниверситета совместно с лабораторией педагогического мастерства и курсами повышения квалификации учителей провела встречу с учителями Николаевской области и учителями американской частной школы Мак-Донах г. Балтимора, — Джоном Питерменом, Дэвидом Харли и учительницей начальных классов Пет.

Отвечая на вопросы советских учителей, американские коллеги рассказали, что у них при организации учебной работы отдается предпочтение индивидуальным формам обучения. Учителя предпочитают самостоятельные работы учащихся по заданиям и «проектам». В школе учащиеся занимаются по программе, включающей дисциплины естественных, гуманитарных и точных наук. Ученики по выбору могут слушать факультативный курс по какому-нибудь циклу. 99 процентов учащихся по окончании курса школы поступают в высшие учебные заведения, колледжи, университеты. Некоторые преподаватели, кроме основного предмета, ведут классное руководство. Нагрузка классного руководителя отличается от нагрузки учителей наших школ: из 20-ти часов в неделю — 12 часов отводится на классное руководство. Каждый преподаватель школы обязательно занимается с учащимися по одному из видов спорта после занятий в течение 2-х часов.

Учебные заведения функционируют под эгидой Министерства образования США. В Штатах отделы образования районного плана отсутствуют. Система частных школ, считают американские коллеги, — прогрессивная форма получения образования. Платная система обучения обеспечивает рост материально-технической ба-

зы школы, высокий профессионализм учителя при большой конкуренции на должность. В частных школах нет проблемы в вопросах успеваемости, дисциплины. Эти школы, несомненно, превосходят государственные школы США.

Касаясь вопроса престижности профессии учителя, американские преподаватели отметили, что он очень высок в стране. Учитель выдерживает отборочный конкурс на замещение вакантной должности. Дэвид Харли — один из 10 претендентов, читает курс истории в школе Мак-Донах. Члены кафедры педагогики ОГУ и директор средней школы г. Николаева Повалик В. К. 11 сентября присутствовали на уроках в 119-й школе г. Одессы, которые вел Дэвид Харли по истории и правоведению. Урок велся в проблемном изложении материала. Обсуждалась роль общественных лидеров в государстве. Личность в обществе. Зависимость хода истории от лидера и т. д. Урок был проведен в форме дискуссии. Учитель, размышляя вслух, не называл своего мнения учащимся. Привлек внимание педагогов ОГУ высокий уровень культуры, умение устанавливать контакт с учащимися.

Визит учителей из г. Балтимора завершен. Связи, установленные между американской школой Мак-Донах и одесской школой № 119 с 1987 года, крепнут и развиваются.

При расставании обе стороны выразили надежду, что установившийся тесный контакт между американскими учителями и преподавателями ОГУ найдет дальнейшее продолжение и поддержку.

**Н. КУЛАКОВА,
Л. ИГНАТЕНКО,
Л. ТОНКОВИД,
преподаватели
кафедры педагогики ОГУ.**

ПИШИТЬ НАМ:

270057, Одеса-Центр вул. Петра Великого, 2, держуні-верситет, редакція газети «За наукові кадри».

ЗАХОДЬТЕ:

Одеса, вул. Радянської Армії, 24, 1-й поверх, кімната, 9.

ДЗВОНІТЬ:

тел. 23-84-13.

Редактор М. ЩЕРБАНЬ.